

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ (۱)

الحمد لله و صلی الله علی رسوله و آله الأطهرین الأطفین. خوشامد عرض میکنم به شما برادران و خواهران عزیز که این مسیر طولانی را طی کردید و لطف کردید و روز عید ما را به معنای واقعی کلمه با قدوم خودتان عید کردید. امیدواریم که خداوند متعال به برکت مولود این روز، الطاف معنوی و مادی خود را بر سر ملت ایران و بخصوص شما برادران و خواهرانی که از ایلام تشریف آوردید، نازل بفرماید و شماها را مشمول لطف و هدایت ویژه خود ان شاء الله قرار بدهد. همچنان که در گذشته هم در مورد ایلام و مردم ایلام - عشایر و شهرنشین و همه و همه - دانستیم و از نزدیک دیدیم، الطاف الهی شامل حال شما مردم بوده است؛ چه در دوران دفاع مقدس و چه بعد از آن تا امروز؛ مجاهدتها، ایستادگیها، مقاومتها، وفاداری عمومی و همگانی، چیزهای کوچکی نیست؛ برای مجموعههای مردمی، اینها افتخار است و بحمد الله شما این افتخارات را داشتهاید و دارید و خواهید داشت. و بدانید - بخصوص شما جوانهای عزیز - که این کشور متعلق به شما است، آیندهی آن مال شما است؛ شما هستید که باید شانههای توانای خودتان را بدهید زیر بار این مسئولیت بزرگ، همچنان که جوانهای دیروز این کار را کردند و از شرف ملی، از استقلال کشور، از دین و ایمان و هویت ملی خودشان، دفاع کردند که یکی از مظاهر مهم آن همین مردم ایلام هستند. من از نزدیک فداکاریهای مردم را دیدم؛ در همان سال ۵۹ و ۶۰، در آن دورانهای دشوار، همهی مردم - زن و مرد - در صحنه بودند، همکاری میکردند، و برجستگان و نخبگان مردم استان شما و منطقهی شما هم پیشاپیش مردم حرکت میکردند؛ امروز هم قضیه همان است. و خب امیدواریم که خدای متعال کمک کند و توفیق بدهد به مسئولان که آنها هم به سهم خودشان، وظائفی را که دارند، بتوانند بنحو کامل انجام بدهند که البته در این صد هستند، دنبال باز کردن گرههای مشکلاتند؛ باید همکاری کرد، همه کمک کنند که این کار انجام بگیرد.

دربارهی امیرالمؤمنین (علیه الصلوة و السلام) سخن زیاد گفته شده است، لکن همهی حقیقت هنوز گفته نشده است. آنچه از فضائل امیرالمؤمنین (سلام خدا بر او) تاکنون بر زبانها و قلمها جاری شده است، همهی فضائل امیرالمؤمنین نیست، بخشی از آن است. از قول نبی اکرم نقل شده است که فرمود: برادرم علی، فضائلی دارد که «لا تُحصی» (۲) - قابل شمارش نیست - یعنی انسانها قادر نیستند این فضائل را بشمرند؛ یعنی فوق درک و عقل و فهم بشر معمولی است؛ این امیرالمؤمنین است. خب، ما احتیاج به الگو داریم، احتیاج به اسوه داریم، [پس] با این نظر به امیرالمؤمنین (علیه السلام) نگاه کنیم. به نظر این حقیر، در چند سرفصل باید زندگی امیرالمؤمنین (علیه الصلوة و السلام) را مورد ملاحظه قرار داد؛ چه اهل قلم و تحقیق و چه ماها که میخواهیم دربارهی مسائل امیرالمؤمنین مطالعه کنیم و فکر کنیم. چهار سرفصل به نظر بنده در اول فهرست قرار میگیرد که من اجمالاً یک اشاره ای میکنم.

یک سرفصل عبارت است از مقامات معنوی امیرالمؤمنین - مقام معرفت توحیدی امیرالمؤمنین، مقام عبادت او، مقام تقرب او به خدا، مقام اخلاص او - که اینها چیزهایی است که عمق آن و کثرت آن (۳) آن واقعا از دسترس ماها خارج است. بزرگان از علما، از شیعه و سنی، حتی غیر مسلمان، در مقابل این بخش از شخصیت امیرالمؤمنین همه اظهار عجز کرده اند؛ بس بلند و والا و مشعشع، این بخش در چشم هر بیننده ای جلوه میکند؛ نمیتوانند، قادر نیستند ابعاد آن را درک بکنند؛ این یک بخش. ابن ابی الحدید - عالم سنی معتزلی - وقتی یکی از خطبه های امیرالمؤمنین را که مربوط به توحید است نقل میکند در نهج البلاغه، میگوید که جا دارد ابراهیم خلیل الرحمن افتخار کند به وجود یک چنین فرزندی؛ از نسل ابراهیم این همه انبیا به وجود آمدند؛ [اما] این را در مورد امیرالمؤمنین فقط میگوید؛ میگوید جا دارد که ابراهیم خلیل الرحمن به این فرزند خود بگوید: تو سخنانی در توحید بیان کردی در جاهلیت عرب، که من در جاهلیت ببط، نتوانستم این سخنان را بیان کنم و نتوانستم این حقایق را ابداع کنم. (۴) گوینده، عالم سنی معتزلی است. این یک بخش و یک سرفصل از زندگی امیرالمؤمنین است که ابعادی ناشناخته

دارد؛ واقعاً اقبانوس عمیقی است.

یک بخش دیگر، بخش مجاهدتهای امیرالمؤمنین است که این مجاهدتها و فداکاریها، اوج قلّه‌ی فداکاری است. آنچه امیرالمؤمنین از فداکاری برای اسلام، برای دین، برای حفظ جان پیغمبر، برای حفظ دین پیغمبر، برای شرف و عظمت امت اسلامی انجام داد، واقعاً جهادهای فوق طاقبت بشری است. از دوران کودکی، از اوّلی که پیغمبر را به عنوان مربّی خود شناخت و در دامان پیغمبر رشد پیدا کرد و اسلام را در کودکی پذیرفت، در همه‌ی آن دوران سخت سیزده‌ساله‌ی مکه، بعد در ماجرای بسیار دشوار هجرت به مدینه، بعد در دوران ده‌ساله‌ی حیات مبارک پیغمبر در مدینه و آن جنگها و آن فداکاریها و آن گرفتاریها، در همه‌ی این دورانها، این انسان یک انسان ایستاده‌ی بر اوج قلّه‌ی فداکاری است. بعد از رحلت پیغمبر هم همین جور: صبر امیرالمؤمنین، فداکاری بود؛ اقدامهای او، فداکاری بود؛ همکاریهای او، فداکاری بود؛ قبول خلافت، فداکاری بود؛ کارهایی که در دوران کوتاه خلافت انجام داد، یکی پس از دیگری فداکاری بود. کتاب فداکاریهای امیرالمؤمنین (علیه الصلّاة و السّلام) به تنهایی یک کتاب طولانی و پر حجمی برای هر بیننده‌ای است، انسان را واقعاً متحیر میکند. این قدر انسان بتواند با عزم راسخ در راه خدا، جان خود، حیثیت خود، تواناییهای خود، شئون خود، همه را تقدیم کند! تصوّر آن از عهده‌ی بنده و امثال بنده خارج است. این هم یک سرفصل از زندگی امیرالمؤمنین که خود، کتابهای مفصلی میشود.

سرفصل سوّم، سلوک امیرالمؤمنین در دوران حکومت است؛ چه سلوک شخصی، چه سلوک اجتماعی و حکومتی. سلوک شخصی، زندگی زاهدانه‌ی علی در دوران حکومت و قدرت [است]. یک کشور پهناور عظیمی در ید قدرت امیرالمؤمنین بود؛ از اقصای شرق، تا مصر، تا آفریقا - این منطقه‌ی عظیم - همه دولت اسلامی و تحت حکومت امیرالمؤمنین بود؛ این حاکم بزرگ و مقتدر، با این کشور پهناور و ثروتمند، زندگی شخصی اش، سلوک شخصی اش، مثل یک انسان مستمند و بینوا بود؛ با یک لباس زندگی بکند، نان جو و خشک غذای او باشد، از همه‌ی لذّات مادی پرهیز کند؛ طوری که خود او خطاب به همراهان و همکاران و دولتمردان زمان خود میفرمود: *إِنَّمَا لَا تَقْدِرُونَ عَلَيَّ ذَلِكَ*؛ (۵) شماها نمیتوانید؛ راست هم میگفت، هیچ کس نمیتواند؛ واقعاً این عجیب است که زندگی شخصی امیرالمؤمنین در دوران حکومتش این جور باشد - در یک خانه‌ی محقر زندگی بکند؛ زندگی معیشتی او در حداقل، مثل یک انسان مستمند و بینوا و فقیر [باشد] - و به این همه کار بزرگ بپردازد. و سلوک اجتماعی اش، اقامه‌ی حق، اقامه‌ی عدل، ایستادگی برای انفاذ (۶) حکم الهی؛ واقعاً هر عقلی حیران میشود در مقابل این همه عظمت و این همه قدرت. این چه انسانی است؟ این غیر از مقامات معنوی است؛ سلوک سیاسی [است]. سیاستمداران دنیا و حکام عالم چه جوری زندگی کردند؟ امیرالمؤمنین چه جوری زندگی کرد؟ این هم یک سرفصل مهمی است که دیگر تا امروز نظیری نداشته است و نخواهد داشت؛ زهد امیرالمؤمنین و سلوک شخصی او و عبادت او در دوران اقتدارش. به امام سجّاد (علیه الصلّاة و السّلام) عرض کردند که یا بن رسول الله! شما چرا این قدر به خودتان سختی میدهید، فشار می‌آورید، این جور عبادت میکنید، این جور زهد میکنید، این جور روزه میگیرید، این جور گرسنگی میکشید؟ امام سجّاد گریه کرد، فرمود: آنچه من میکنم، درمقابل آنچه جدّم امیرالمؤمنین میکرد چیست؛ کار من کجا، کار او کجا! یعنی امام سجّاد، سلوک عبادی و زاهدانه‌ی خود را در مقابل سلوک زاهدانه و عبادی امیرالمؤمنین کوچک می‌شمارد؛ این خیلی مهم است. این هم سرفصل سوّم.

سرفصل چهارم، آن هدفی است که امیرالمؤمنین نسبت به مردم، در دوران حکومت داشته است که نکته‌ی بسیار مهمّ و اساسی است. بنده می‌خواهم اندکی روی این نکته تکیه کنم. امیرالمؤمنین فرمود: اگر از من اطاعت کنید، من شما را به بهشت میرسانم. عبارت امیرالمؤمنین در خطبه‌ی نهج البلاغه این است؛ میفرماید: *فَإِنِ اطَعْتُمُونِي فَأَتِي حَامِلِكُمْ إِنِ شَاءَ اللَّهُ عَلَى سَبِيلِ الْجَنَّةِ*؛ فرمود اگر آنچه من میگویم، گوش کنید و عمل کنید، من شما را به بهشت خواهم رساند، ان شاء الله؛ و *إِنِ كَانَ ذَا مَشَقَّةٍ شَدِيدَةٍ وَ مَذَاقَةٍ مَرِيرَةٍ*؛ (۷) اگرچه این کار، بسیار دشوار است، بسیار سخت است، تلخ است. این حرکت، حرکت کوچکی نیست، حرکت آسانی نیست؛ این هدف امیرالمؤمنین [است]. رساندن انسانها به بهشت، هم در زمینه‌ی فکری مردم، [هم] در زمینه‌ی روحی و قلبی مردم، [هم] در حیات اجتماعی مردم، نقش می‌آفریند. من از این جهت روی این تکیه میکنم که گاهی شنیده میشود کسانی در گوشه و کنار وقتی

صحبت از هدایت و راهنمایی و بیان حقایق دینی و مانند اینها میشود، میگویند آقا، مگر ما موظفیم مردم را به بهشت برسانیم؟ خب بله؛ بله، همین است. فرق حاکم اسلامی با حکام دیگر در همین است: حاکم اسلامی میخواهد کاری کند که مردم به بهشت برسند؛ به سعادت حقیقی و اخروی و عقبائی برسند؛ [لذا] راهها را باید هموار کند. اینجا بحث زور و فشار و تحمیل نیست؛ بحث کمک کردن است. فطرت انسانها متمایل به سعادت است، ما باید راه را باز کنیم؛ ما باید کار را تسهیل کنیم برای مردم تا بتوانند خودشان را به بهشت برسانند؛ این وظیفه‌ی ما است، این کاری است که امیرالمؤمنین بار آن را بر دوش خود گرفته است و احساس وظیفه میکند که مردم را به بهشت برساند.

جامعه‌ی اسلامی جامعه‌ای است که اگر از لحاظ جنبه‌های مادی به اسلام عمل بکند، بدون تردید در قله قرار خواهد گرفت؛ از لحاظ علم، از لحاظ صنعت لازم، از لحاظ معیشت، از لحاظ روابط اجتماعی، از لحاظ عزت و شرف دنیائی و عمومی و ملی و بین‌المللی در اوج قرار میگیرد؛ اما این همه‌ی کارها نیست، همه‌ی هدفها نیست. اگر زندگی ما در دنیا زندگی خوبی باشد، اما لحظه‌ی مرگ ما لحظه‌ی بدبختی و روسیاهی ما باشد، چه فایده دارد؟ امام سجاد (علیه‌السلام) در دعای صحیفه‌ی سجادیه میفرماید: *اَمْتِنَا مَهْتَدِينَ غَيْرَ ضَالِّينَ، طَائِعِينَ غَيْرَ مُسْتَكْرَهِينَ*؛ (۸) میگوید پروردگارا! من را درحالی از دنیا ببر و بمیران که هدایت‌یافته باشم، گمراه نباشم؛ من را درحالی از دنیا و از این نشئه ببر که من با طوع و رغبت به آن طرف بروم. چه کسی با طوع و رغبت از این گذرگاه عبور میکند؟ آن کسی که به آن طرف خاطر جمع است. دیدید جوانهای ما - جوانهای آن روز شما - در میدانهای جنگ، چگونه بی‌محابا وارد عرصه‌های خطر میشدند؛ [در] همین عملیاتی‌هایی که ذکر کردند (۹) - چه در منطقه‌ی ایلام، چه در منطقه‌ی خوزستان، چه در منطقه‌ی استانهای غربی - این جوانها کجاها رفتند؛ چه کارها کردند؛ مرگ را تحقیر کردند؛ خطر را کوچک شمردند؛ [چون] دل اینها با حقایق آشنا شده بود. انسان وقتی آن طرف را ببیند، آن نعمت را ببیند، از آن طرف خاطر جمع باشد، راحت زندگی میکند، راحت فداکاری میکند، راحت بر مشکلات صبر میکند، راحت قدم در وادی‌های خطر میگذارد و پیش میرود؛ مسئله اینجا است.

ما اگر بخواهیم در مقاصد دنیوی هم پیروز بشویم، بایستی ایمان خودمان را، اعتقاد خودمان را، عمل خودمان را، برای آن سوی مرز مردن تقویت کنیم. امیرالمؤمنین میفرماید من میخواهم مردم را به بهشت برسانم؛ این وظیفه‌ی ما است. نهی از منکر باید بکنیم، امر به معروف باید بکنیم، وسائل عمل خیر و حسنات را در کشور فراهم کنیم، وسائل شرور و آفات را از دسترسها برداریم؛ این وظائف مسئولین حکومت است. از جمله‌ی چیزهایی که مردم را به بهشت نزدیک میکند، بهبود معیشت مردم است؛ *كَادَ الْفَقْرُ أَنْ يَكُونَ كَفْرًا*. (۱۰) جامعه‌ای که در آن فقر باشد، بیکاری باشد، مشکلات معیشتی غیر قابل حل وجود داشته باشد، اختلاف طبقاتی باشد، تبعیض باشد، شکاف طبقاتی باشد، حالت آرامش ایمانی پیدا نمیکند. فقر، انسانها را به فساد میکشاند، به کفر میکشاند؛ فقر را باید ریشه کن کرد. کار اقتصادی، فعالیت اقتصادی باید به‌طور جدی در برنامه‌های مسئولین قرار بگیرد، که خب امروز بحمدالله مسئولین دنبال این چیزها هستند. فکرها را باید منتظم کرد، راه را باید درست تشخیص داد، درست باید حرکت کرد.

ما عرض کردیم «اقتصاد مقاومتی»؛ اقتصاد مقاومتی یعنی ما اگر به نیروی داخلی، به ابتکار جوانها، به فعالیت ذهنها و بازوها در داخل، تکیه کنیم و اعتماد کنیم، از فخر و مت دشمنان خارجی، خودمان را رها خواهیم کرد؛ راه درست این است. معنای اقتصاد مقاومتی این است که ما نگاه کنیم، ظرفیتهای بی‌پایانی را که در داخل هست جستجو کنیم، شناسایی کنیم، با برنامه‌ریزی درست و صحیح این ظرفیتهای را فعال کنیم، این استعدادها به کار گرفته بشوند. من یکی دو روز پیش گفتم در یک دیداری؛ (۱۱) هر جایی که ما به ابتکار و استعداد جوانانمان تکیه کردیم، آنجا ناگهان مثل چشمه‌ای جوشید، شکوفا شد؛ در قضایای مربوط به مسائل هسته‌ای، در قضایای مربوط به مسائل دارویی، در درمانهای گوناگون، در سلولهای بنیادی، در نانو، در این برنامه‌های صنعتی دفاعی، هر جایی ما سرمایه‌گذاری [کردیم] و به این نیروی جوان و علاقه‌مند و مؤمن و بااخلاص داخلی تکیه کردیم و به او ارج نهادیم، کارمان پیش رفت؛ خب، به این برسیم. مسائل اقتصادی هم همین جور است؛ ظرفیتهای اقتصادی باید فعال بشود

؛ این راه پیشرفت کشور است. آن وقت کشور، هم از لحاظ مادی و اقتصادی، هم از لحاظ اعتبار بین‌المللی، هم از لحاظ عزت ملی و اعتماد به نفس ملت ایران، و هم از لحاظ معنوی و اخلاقی و روحی پیشرفت خواهد کرد. این راهی است که امیرالمؤمنین در مقابل ما قرار داده است. آن وقت با نگاه به این حقایق است که میفهمیم اینکه امام فرمودند: «آمریکا هیچ غلطی نمیتواند بکند» (۱۲) یعنی چه. آمریکا را از باب مثال گفتند؛ بله، آمریکا هیچ غلطی نمیتواند بکند - کما اینکه تا امروز هم نتوانسته است - قدرتهای دیگر هم همین جور؛ آنها هم هیچ غلطی نمیتوانند بکنند. این غلطی که نمیتواند بکنند، فقط غلط نظامی نیست، به معنای جامع کلمه، هیچ غلطی نمیتواند بکنند؛ نمیتوانند ملت ایران را زمین گیر کنند؛ نمیتوانند ملت ایران را عقب نگه دارند؛ نمیتوانند فشار را بر ملت ایران بنحوی وارد بکنند که به خیال خودشان ملت ایران را به زانو دریاورند؛ ملت ایران به زانو در نخواهد آمد. خدا را شکر میکنیم که ملت ما زنده است؛ خدا را شکر میکنیم که جوانان ما در راه درست حرکت میکنند. یک عده ای وقتی نگاهشان به جوانها می افتد، نمونه ها و گونه های معدود ناهنجار را می بینند؛ بله، ناهنجاری هم هست - نه اینکه نیست - ما هم اطلاع داریم؛ اما این هنجار عمومی ملت ایران و جوانان ما، هنجار دینی است؛ هنجار علاقه مندی به دین و میهن و اسلام و قرآن و معنویت و ملیت و مانند اینها است؛ این را نباید از یاد برد و فراموش کرد. جوانهای ما بحمدالله جوانهای خوبی هستند. از جمله وظایف ما این است که کمک کنیم این جوانها خوب بمانند و خوب پیش بروند و ان شاءالله برای کشورشان بخوبی و کمال، مفید واقع بشوند.

امیدواریم که خداوند متعال روح مطهر امام بزرگوار را از ما راضی کند. امیدواریم که خداوند متعال قلب مقدس ولی عصر (ارواحنا له الفدا) را - که روح عالم امکان، امروز او است - از ما راضی کند، خشنود کند، ما را مشمول دعای آن بزرگوار قرار بدهد و ان شاءالله شهدای عزیز ما را با پیغمبر محشور کند.

والسلام علیکم و رحمة الله و برکاته

- ۱) اقشار مختلف مردم ایلام به منظور تجدید میثاق با آرمانهای نظام و رهبری، تحت عنوان «کاروان میثاق با ولایت» به حسینیه ای امام خمینی (ره) آمده بودند.
- ۲) بحارالانوار، ج ۲۶، ص ۲۲۹
- ۳) حقیقت
- ۴) شرح نهج البلاغه، ج ۷، ص ۲۳
- ۵) نهج البلاغه، نامه ی ۴۵
- ۶) اجرا کردن
- ۷) نهج البلاغه، خطبه ی ۱۵۶
- ۸) صحیفه ی سجّادیّه، دعای ۴۰
- ۹) حجّة الاسلام والمسلمین سیدمحمدتقی لطفی (امام جمعه ی ایلام و نماینده ی ولی فقیه در استان) در گزارش خود به نقش و حضور مردم ایلام در عملیات های مختلف، از جمله فتح میمک، عاشورا، نصر ۲، نصر ۴، فتح المبین، محرّم، والفجر، ۱، والفجر ۳، والفجر ۵، والفجر ۶، عاشورا ۲ و کربلای ۱ اشاره کرد.
- ۱۰) بحارالانوار، ج ۲۷، ص ۲۴۷
- ۱۱) بازدید از دستاوردهای نیروی هوافضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۱۳۹۳/۲/۲۱)
- ۱۲) صحیفه ی امام، ج ۱۰، ص ۵۱۶